

FLER PÅ LÄKTAREN

För mer tillgängliga
och inkluderande evenemang

INNEHÅLL

- 1 Inledning
- 2 Bakgrund
- 3 Om tillgänglighet
- 4 Insikter att ha med sig
- 5 Evenemang med tillgänglighetsperspektiv
- 6 Bemötandes betydelse
- 7 Case: Ishockey-VM
- 8 Tankefrön
- 9 Bra att veta
- 10 Checklista
- 11 Avslutning

01 INLEDNING

Varje evenemang bär på en möjlighet – att skapa minnesvärda upplevelser, bygga gemenskap och spegla det samhälle vi vill vara. Men för många är steget till en läktare fortfarande för stort. Otillgängliga miljöer, otydlig information eller bristande bemötande kan göra att människor stängs ute från upplevelser som borde vara till för alla.

Den här metodhandboken är framtagen för att förändra det.

I samband med Ishockey-VM i Stockholm tog Stockholms stad i samverkan med VM-bolaget och Svenska Ishockeyförbundet initiativet till ett projekt med namnet Fler på läktaren. Med VM som ett testevenemang ville vi sätta fokus på frågan om tillgänglighet på läktaren. För att projektleda arbetet anlitades Parasport Stockholm och Uppland.

Målet med projektet är att göra det lättare att planera rätt från början, så att vi kan göra evenemang tillgängliga för fler.

Handboken riktar sig till alla som arbetar med evenemang inom idrott, kultur eller andra publika sammanhang. Den är ett stöd för dig som vill ta nästa steg, oavsett om du är i början av ett tillgänglighetsarbete eller redan har kommit en bit på vägen.

Vi tror att tillgänglighet inte är ett tillägg. Det är en grund för att skapa upplevelser där alla kan känna sig välkomna. När fler får plats på läktaren, vinner vi alla.

**Charlotte Ovefelt
och Isabelle Widmark**

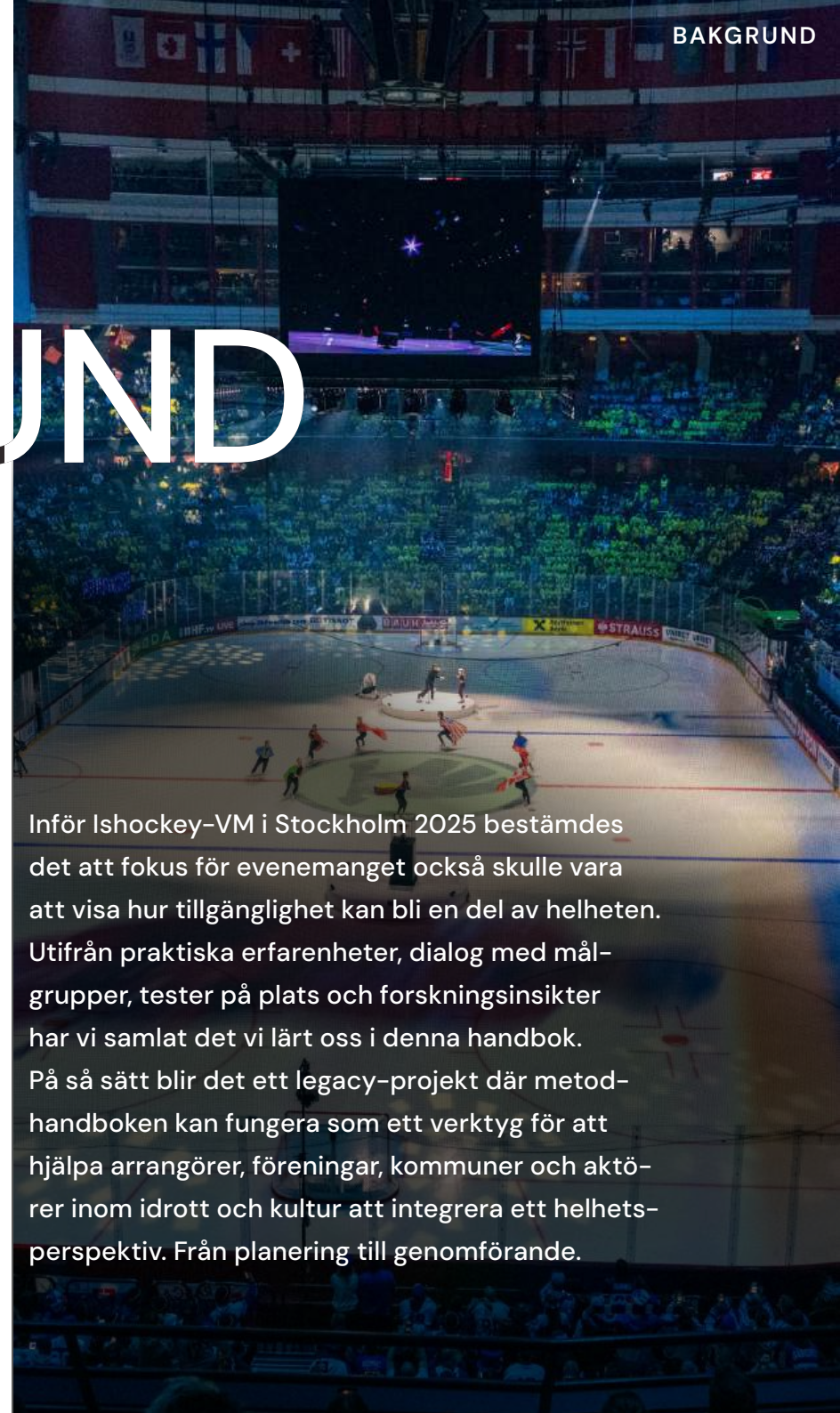
Projektledare
Fler på läktaren

02 BAKGRUND

Idrott och kultur har kraften att föra människor samman, skapa en känsla av gemenskap och delade upplevelser. Men för personer med funktionsnedsättning kan deltagandet vid evenemang så som konserter, festivaler och sportevenemang följas av utmaningar relaterade till tillgänglighet.

Under de senaste åren har insikten om behovet av större inkludering vid evenemang vuxit. Att skapa tillgängliga evenemang handlar inte om att lägga till något extra. Det handlar om att bygga in tillgänglighet som en naturlig och självklar del av planering, kommunikation och genomförande.

Inför Ishockey-VM i Stockholm 2025 bestämdes det att fokus för evenemanget också skulle vara att visa hur tillgänglighet kan bli en del av helheten. Utifrån praktiska erfarenheter, dialog med målgrupper, tester på plats och forskningsinsikter har vi samlat det vi lärt oss i denna handbok. På så sätt blir det ett legacy-projekt där metodhandboken kan fungera som ett verktyg för att hjälpa arrangörer, föreningar, kommuner och aktörer inom idrott och kultur att integrera ett helhetsperspektiv. Från planering till genomförande.

03 OM TILL- GÄNGLIGHET

Ett tillgängligt samhälle innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ges möjlighet att delta i samhällets alla delar på lika villkor. Det handlar både om den fysiska miljön, att kunna ta sig fram och vistas på olika platser och om hur verksamheter, lokaler och tjänster fungerar för personer med funktionsnedsättning. Tillgänglighet omfattar också saker som information, digital teknik, produkter och bemötande.

Ofta märks vikten av tillgänglighet först när den saknas. En trappa utan ramp. En biljett som bara kan köpas på ett sätt. Ett ljud som är för starkt. En toalett som inte går att använda. Ett evenemang som för vissa är spännande men för andra helt otillgängligt. Därför behöver tillgänglighet tänkas in redan från början.

I den här handboken utgår vi från ett brett tillgänglighetsbegrepp som inkluderar framför allt fysiska, kognitiva och kommunikativa behov.*

Vi ser tillgänglighet inte bara som något som rör individen, utan som ett helhetsperspektiv:

Hur samverkar miljön, informationen och 'bemötandet'? Hur förbereder vi besökaren innan evenemanget? Hur stöttar vi under tiden? Och hur följer vi upp upplevelsen efteråt?

Tillgänglighet är också en fråga om rättigheter. Enligt diskrimineringslagen är arrangörer skyldiga att undanröja hinder som kan utestänga personer med funktionsnedsättning. Det är inte en valmöjlighet – det är ett ansvar. Men det är också en möjlighet: att nå nya målgrupper, skapa mer inkluderande upplevelser och bygga starkare, mer levande evenemang.

* Beskrivning av dessa i slutet av handboken.

”

Ofta märks vikten av tillgänglighet
först när den saknas.

En trappa utan ramp.

En biljett som bara kan köpas på ett sätt.

Ett ljud som är för starkt.

En toalett som inte går att använda.

Ett evenemang som för vissa är spännande
– men för andra helt otillgängligt.

Därför behöver tillgänglighet
tänkas in redan från början.

I praktiken innebär det att vi behöver börja ställa andra frågor.

Vem har vi inte tänkt på än?

Vad skulle kunna vara ett hinder här?

Vad kan vi göra för att någon ska känna sig
trygg att komma – och vilja stanna kvar?

När vi arbetar med tillgänglighet på riktigt
handlar det inte bara om att anpassa utan
om att bjuda in och att möta människor
på ett bra sätt. När vi lyckas med det
blir evenemang inte bara tillgängliga.
De blir bättre. För alla.

04INSIKTER ATT HA MED SIG

01

VISITERING SKAPAR OBEHAG

En del inom målgruppen tycker det är jobbigt och obekvämt att blir kroppsvisiterade vid ingången till arenor. Integritet och förutsägbarhet kan vara centrala behov. Lösningar kan vara alternativa visiteringsmetoder, tydlig information i förväg och utbildad personal.

02

HÖGA LJUD VÄCKER ORO

Höga, oförutsägbara ljud på evenemang kan skapa obehag för ljudkänsliga personer, och tvinga dem att lämna i förtid (White, 2023). Även personer med psykisk ohälsa eller hjärntrötthet påverkas. Ljudreducerande hörselskydd och information om ljudnivåer kan minska stress.

03

LÅG SENSORANPASSNING EXKLUDERAR

Intensiva ljus- och ljudeffekter, vilket kan överväldiga personer med sensoriska känsligheter. Att erbjuda sektioner med dämpad belysning eller minimera sensorisk stimulans är centralt för tillgängligheten.

04

FYSISKA BARRIÄRER

Personer som använder rullstol, rollator eller har annan rörelse-
nedsättning påverkas direkt av bristande fysisk tillgänglighet.
Saknas ramper, hissar eller tillräckligt många rullstolsplatser kan
det omöjliggöra deltagande. Bra planering, breda gångar och
personal som kan assistera är avgörande.

05

BRIST PÅ INFORMATION

Utan tydlig och lättillgängligt information kan det skapa hinder
för många målgrupper. Personer med NPF eller intellektuell
funktionsnedsättning kan ha svårt att förstå scheman och
hitta rätt. Här behövs visuella guider, tydliga webbsidor
och stödpersoner på plats.

06

SVÅRT ATT TA PAUS

Personer med energibrist, utmattningssyndrom eller NPF
kan behöva tillgång till en lugn zon för återhämtning. Om det
inte finns något sådant utrymme kan det leda till att de tvingas
lämna arenan. Skapa trygga utrymmen för vila – gärna med
dämpad belysning och låg ljudnivå.

● ”Höga, oförutsägbara ljud kan orsaka oro och tvinga ljudkänsliga att lämna i förtid.

05 ATT SKAPA EVENEMANG MED TILLGÄNGLIGHETS- PERSPEKTIV

Tillgänglighet börjar i planeringen

Att skapa tillgängliga evenemang handlar inte om att "lösa problem" i efterhand. Det börjar redan vid första planeringsmötet. Tillgänglighet är en logistikfråga som behöver integreras från början. Genom att tidigt ställa frågor som "Vem kan inte ta del av detta?" och "Vad krävs för att fler ska kunna delta?" minskar risken för hinder och skapar en bättre upplevelse för alla.

I många fall är det flera aktörer involverade vid planering av ett evenemang. Alla dessa aktörer behöver gemensamt ta ansvar för att integrera tillgänglighet i allt från val av arena eller plats, biljettköp samt kommunikation, programinnehåll och bemanning.

Åtgärder som gör skillnad

Genom konkreta insatser som utgår från målgruppens behov går det att skapa evenemang som upplevs som välkomnande, trygga och tillgängliga – från första kontakt till sista intryck. Nedan följer exempel på åtgärder som kan bidra till en mer positiv upplevelse för personer med funktionsnedsättning:

FÖRHANDSINFORMATION I FLERA FORMAT

Hjälper besökare att förbereda sig mentalt och praktiskt. Särskilt viktigt för personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) som mår bra av struktur och förutsägbarhet.

TESTGRUPP MED PERSONER

FRÅN MÅLGRUPPEN

Säkerställer att åtgärderna utgår från verkliga behov och ger viktig feedback för förbättringar.

TILLGÄNGLIGA PLATSER, INGÅNGAR OCH GÅNGVÄGAR

Avgörande för att personer med rörelsenedsättning ska kunna ta sig fram tryggt och självständigt.

PERSONALUTBILDNING I BEMÖTANDE

Skapar ett vänligt, lyhört och informerat mottagande – viktigt för alla, men särskilt för personer som upplever stress i sociala situationer.

TAKTILA KARTOR, SYNTOLKNING OCH LJUDGUIDER

Ger personer med synnedsättning bättre möjlighet att orientera sig och uppleva evenemanget.

LUGNA ZONER OCH HÖRSELSKYDD

Möjliggör återhämtning och minskar risken att ljudkänsliga eller överstimulerade personer måste lämna i förtid.

FEEDBACKSYSTEM VIA

ENKÄTER OCH INTERVJUER

Ger möjlighet att kontinuerligt utveckla och förbättra tillgänglighetsarbetet – med målgruppens röst i centrum.

VISA TYDLIGT ATT DET ÄR

OKEJ ATT TA EN PAUS

Att lämna en plats, att vara där på sina egna villkor utan krav på att passa in.

Låt variationen få plats – från högljudd publik till tystare zoner.

En avskild plats med låg belysning
kan vara skillnaden mellan att
stanna eller gå hem.

När helheten hänger ihop, från första biljettköpet till sista avskedet, bygger vi något mer än ett evenemang. Vi bygger förtroende, gemenskap och möjligheten för alla att faktiskt vara med.

06 BEMÖTANDETS BETYDELSE

FÖR TILLGÄNGLIGA EVENEMANG

Bemötande = A och O

Ett respektfullt och inkluderande bemötande är en grundläggande del av att skapa tillgängliga evenemang. Det handlar inte bara om fysisk tillgänglighet, utan också om hur deltagare blir välkomnade, lyssnade på och bemötta med förståelse för olika behov. Genom att personal och arrangörer är medvetna, lyhörda och visar omtanke kan en trygg och inbjudande miljö skapas där alla känner sig delaktiga. Ett gott bemötande öppnar dörrar för mångfald och stärker upplevelsen för alla deltagare.

Exempel på gott bemötande

LYHÖRDHET OCH RESPEKT

Fråga om det finns något du kan göra för att underlätta personens deltagande.

TALA DIREKT MED PERSONEN.

Om en person har med sig en assistent eller tolk, rikta ändå samtalet direkt till personen själv.

ANVÄND ETT TYDLIGT OCH VÄNLIGT SPRÅK

Undvik facktermer eller onödigt krångliga formuleringar. Tala lugnt och ge tid för svar.

VISA TÅLAMOD

Alla kommunicerar och rör sig i olika tempo
– stressa inte eller visa otålighet.

VAR FÖRBEREDD

Se till att personal och volontärer har bas-kunskaper i bemötande och tillgänglighet. Det bygger trygghet för både gäster och arrangörer.

ERBJUD HJÄLP – MEN FRÅGA FÖRST

Fråga alltid innan du hjälper någon. Det visar respekt och låter personen själv bestämma.

BEKRÄFTA OCH INKLUDERA

Se till att alla känner sig välkomna, tilltalade och inkluderade i aktiviteterna
– oavsett förutsättningar.

CASE: 07 ISHOCKEY-VM

Från biljett till Avicii Arena

Inför Hockey-VM valde vi ett angreppsätt som handlar om att kartlägga resan från biljettköp till besök på Avicii Arena, den så kallade kundresan. Utifrån en sådan metodik kunde vi identifiera hinder som målgruppen kan tänkas möta på vägen. Där- efter kunde vi föreslå lösningar. Det kan exempelvis handla om att underlätta information någonstans på vägen eller lägga till funktioner för bokning av biljetter.

● **FÖRBEREDELSE**

- Köpa biljett
- Transportval
- Etc.

● **ANKOMST TILL ARENAN**

- Ha koll på biljett
- Hitta ingång
- Visitering
- Biljettkontroll.
- Etc.

● **UTFORSKA OMRÅDET**

- Leta rätt på sin plats
- Besök av fanzone
- Toalettbesök eller mat & dryck

● **UPPLEVELSE AV EVENEMANGET**

- Hitta ingång
- Visitering
- Biljettkontroll

● **PAUSER UNDER EVENEMANGET**

- Besöker kiosker
- Använda faciliteter (t.ex. toalett)
- Reflekterar och pratar om eventet med sällskapet

● **EFTER EVENEMANGET**

- Avslutande aktiviteter (t.ex. köper souvenir)
- Lämna sin plats
- Transport hem
- Prata om evenemanget med sällskapet på vägen hem

Ishockey-VM

Under Ishockey-VM i Stockholm 2025 testades flera olika angreppssätt för att göra evenemanget mer inkluderande för personer med funktionsnedsättning – både genom fysiska anpassningar och genom arbete med bemötande och information.

Några av de konkreta insatser som infördes utifrån identifierade behov:

LUGNA ZONER
för återhämtning i stökiga miljöer

SYNTOLKNING
för besökare med synnedsättning

LUGNA ENTRÉER
med mindre trängsel för ökad trygghet

HÖRSLINGOR
för besökare med hörselnedsättning

**UTBILDNING AV VOLONTÄRER
OCH TEAMLEDARE**
i bemötande och tillgänglighet

UPPFÖLJNING MED TESTGRUPPER
för att utvärdera och förbättra
inför kommande evenemang

Lärdomar

En tydlig insikt från utvärderingen är vikten av att ta med tillgänglighetsperspektivet från dag ett. Att försöka åtgärda brister i efterhand är både svårare och ofta mindre effektivt, särskilt där många aktörer är inblandade. Just därför blir samordning, tydlig logistik och gemensamma mål extra viktiga i tidiga planeringsfaser.

En annan lärdom handlar om utmaningar i kulturhistoriska miljöer, som Avicii Arena (tidigare Globen). Arenans karakteristiska röda trappor är svårnavigerade för personer med synnedsättning samtidigt som de är en del av dess K-märkta utformning och får inte målas om. Det visar på behovet av kreativa lösningar och kompromisser för att förena bevarande och tillgänglighet.

BEMÖTANDET GÖR SKILLNAD

Testgrupperna lyfte särskilt bemötandet som en avgörande faktor. Oavsett tekniska eller lösningar i det fysiska rummet – utan ett respektfullt och välkomnande bemötande riskerar känslan av tillgänglighet att gå förlorad. Ett leende, en hjälpende hand eller någon som tydligt visar vägen kan vara lika viktigt som en hiss eller hörslinga.

08 TANKEFRÖN

Att testa nya idéer i liten skala kan vara ett effektivt och riskfritt sätt att utveckla tillgängligheten steg för steg. Nedan följer några tankefrön som med små medel kan pilottestas i en zon, under ett begränsat tidsfönster eller som en del av en utvärdering.

Involvera gärna målgruppen i testet, både inför och efter, för att säkerställa att lösningen är relevant och användbar. Kom ihåg att poängen med pilottester inte är att skapa perfekta lösningar utan att lära och ge underlag för beslut, öka delaktigheten hos målgruppen och visa att tillgänglighet är en levande del av evenemangets utveckling.

Fokus hörselnedsättning

- 01 **Livesända textningar eller undertexter** av t.ex. en match, för- och mellansnack, tillgängliga via mobilappar eller skärmar. Alternativt två stora skärmar med textning av speaker och viktiga händelser.
- 02 **Hörhjälpmedel:** Teleslingor eller trådlösa enheter som ansluter till hörapparater.
- 03 **Teckenspråkstolkar:** För att tolka evenemanget i realtid, placerade så att de syns tydligt för deltagarna.

Fokus synnedläggning

- 01 **Audiobeskrivningar:** Via hörlurar eller app, med detaljerad förklaring av vad som händer under evenemanget.
- 02 **Taktila tavlor/kartor:** För att orientera sig på arenan eller platsen.
- 03 **Guideassistans:** Volontärer som hjälper besökare till sina platser eller förklarar var saker finns.

Fokus rörelsenedläggning

- 01 **Anpassade entréer och sittplatser:** Rullstolsplatser med bra sikt och nära bekvämligheter som toaletter och kiosker.
- 02 **Prioriterade parkeringsplatser och transportalternativ:** Närliggande parkeringar eller anpassade transporttjänster för personer med rörelsehinder.
- 03 **Tillgängliga gångvägar:** Breda, platta vägar och hissar till alla områden på arenan.
- 04 **Mobila tjänster:** Personal eller volontärer som kan assistera med att bära mat och dryck till platser.
- 05 **Rullstolsservice och volontärassistans:** Testa att erbjuda ledsagning från entré till plats via volontärer eller funktionärer. Be om återkoppling kring trygghet, bemötande och funktionalitet, både från användare och volontärer.

Fokus kognitiva nedsättningar

- 01 **Förberedande information:** Enkla program och visuella scheman som beskriver evenemangets format och tider.
- 02 **Lugna zoner:** Avskilda platser för att ta en paus från ljud och folkmassor.
- Tydliga instruktioner:** Enkel och visuell kommunikation för hur man navigerar på evenemanget
- 03 och deltar i aktiviteter. Prova att ta fram ett enkelt, bildbaserat dagsprogram och dela ut i entrén eller via mejl/SMS. Låt personer med NPF eller kognitiva utmaningar ge feedback på hur tydligt och hjälpsamt det var.

Fokus ljudkänslighet

- 01 **Ljuddämpade områden:** Specifika sektioner där ljudnivån hålls lägre.
- 02 **Ljudreducerande hörselskydd:** Finns tillgängliga att låna eller köpa.

Fokus alla besökare

- 01 **Digital streaming:** Möjlighet att följa evenemanget via en app eller online för dem som inte kan delta fysiskt.
- 02 **Personalutbildning:** Utbilda all personal i tillgänglighetsfrågor samt hur man kan bemöta och assistera personer med funktionsnedsättning.
- 03 **Tillgängliga toaletter:** Anpassade toaletter som är välplacerade och tydligt skyltade.

09 BRA ATT VETA

Tillgänglighet handlar inte bara om rättigheter. Det är också en strategisk satsning som stärker upplevelser, skapar långsiktig delaktighet och breddar målgrupper. Forskning inom tillgänglig kultur, idrott och universell design visar tydligt att inkluderande arbetssätt skapar mervärde för alla inblandade – arrangörer, publik och samhälle. Här följer tre centrala perspektiv från forskningen:

PERSPEKTIV 1 TILLGÄNGLIGHET ÖKAR DELTAGANDE OCH UPPLEVD INKLUDERING

Evenemang som anpassas efter olika människors behov till exempel genom tydlig kommunikation, sensorisk anpassning och flexibla lösningar leder till ökat deltagande och en starkare känsla av tillhörighet. Deltagare upplever inte bara att de "får vara med", utan att de är en del av helheten. Detta gäller särskilt för personer med funktionsnedsättningar, men det gynnar även andra grupper som barnfamiljer, äldre eller personer med tillfälliga funktionsnedsättningar.

Forskning visar att besökare som känner sig trygga och välkomna är benägna att återvända, rekommendera arrangemanget till andra och delta aktivt. Enligt WHO:s World Report on Disability (2011) är bristande tillgänglighet en av de främsta orsakerna till socialt utanförskap – något som proaktiva arrangörer kan bidra till att motverka.

PERSPEKTIV 2 INVOLVERING AV MÅLGRUPPEN I DESIGN GER BÄTTRE LÖSNINGAR

Att skapa tillgänglighet på riktigt handlar inte bara om att tänka åt målgruppen, det handlar också om att arbeta med målgruppen. Genom att bjuda in personer med olika typer av funktionsnedsättningar till planering, testning och utvärdering, blir åtgärderna mer relevanta, användarvänliga och träffsäkra. Forskaren Robert Imrie (King's College London) har tillsammans med Peter Hall visat att så kallad co-design, dvs samskapande med användare, leder till lösningar som är mer flexibla och hållbara.

I deras bok Co-designing Inclusive Environments betonas att professionell expertis behöver kompletteras med levda erfarenheter för att skapa verkligt inkluderande miljöer. Ett testbesök, en intervju eller en panel kan räcka långt för att identifiera hinder som annars inte skulle ha upptäckts.

PERSPEKTIV 3 UNIVERSELL UTFORMNING GYNNAR ALLA – INTE BARA EN MÅLGRUPP

Universell design innebär att utforma miljöer, produkter och tjänster så att de fungerar för så många som möjligt utan att särskilda anpassningar behövs i efterhand. Det kan handla om allt från breda gångvägar och tydlig skyltning till flexibla sittplatser och alternativ kommunikation.

Centre for Excellence in Universal Design (CEUD) på Irland sammanfattar det enkelt: **det som gör ett evenemang tillgängligt för någon, gör det ofta bättre för alla.** En tydligt skyltad toalett är hjälpsam för en person med synnedsättning men också för barnfamiljer och turister. Ett digitalt program i lättläst form hjälper personer med lässvårigheter, men även stressade föräldrar eller äldre. Tillgänglighet är därmed inte en nischfråga, utan en grund för god publikupplevelse.

Lagar, regler och ansvar – vad gäller för tillgänglighet vid evenemang?

Att arbeta med tillgänglighet är inte bara en kvalitetsfråga det är också en juridisk skyldighet. Som arrangör har du ett ansvar att se till att människor inte utesluts från evenemang på grund av otillgänglighet. Här är de viktigaste regelverken att känna till:

DISKRIMINERINGSLAGEN (2008:567)

Diskrimineringslagen slår fast att det är diskriminering att inte vidta skäliga åtgärder för tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Detta gäller i alla delar av samhället, inklusive kultur- och idrottsevenemang. Vad innebär det i praktiken? Du som arrangör är skyldig att identifiera hinder och vidta åtgärder för att undanröja dem – så långt det är skäligt.

Exempel: Att inte erbjuda rullstolsanpassade platser, eller att inte tillhandahålla information i tillgängligt format, kan räknas som diskriminering.

Ansaret gäller både i fysiska miljöer och digital kommunikation (t.ex. biljettköp online).

PLAN- OCH BYGGLAGEN (PBL)

Om du som arrangör ansvarar för lokaler eller tillfälliga byggnader gäller kravet på att lokaler för allmänheten ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Detta omfattar exempelvis:

- Rullstolsramper, hissar och breda gångvägar
- Tydlig skyltning
- Anpassade toaletter

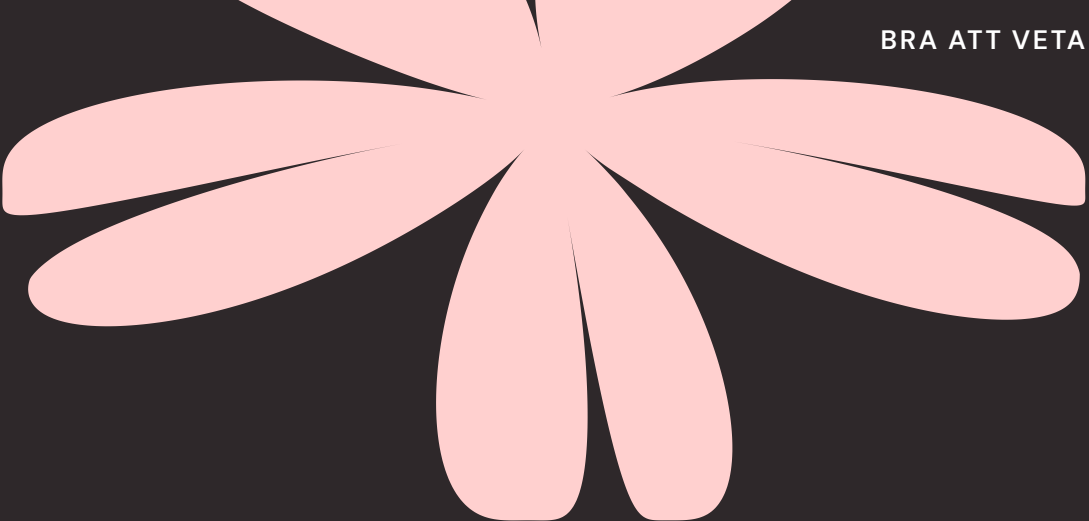
WEBBTILLGÄNGLIGHETSDIREKTIVET (FÖR OFFENTLIG SEKTOR)

Om du representerar en kommun eller offentlig verksamhet omfattas ni även av lagen om tillgänglighet till digital offentlig service (2018:1937). Det innebär att information om evenemang, anmälan, biljettköp etc. som publiceras digitalt ska vara tillgänglig för alla.

Fyra dimensioner av tillgänglighet

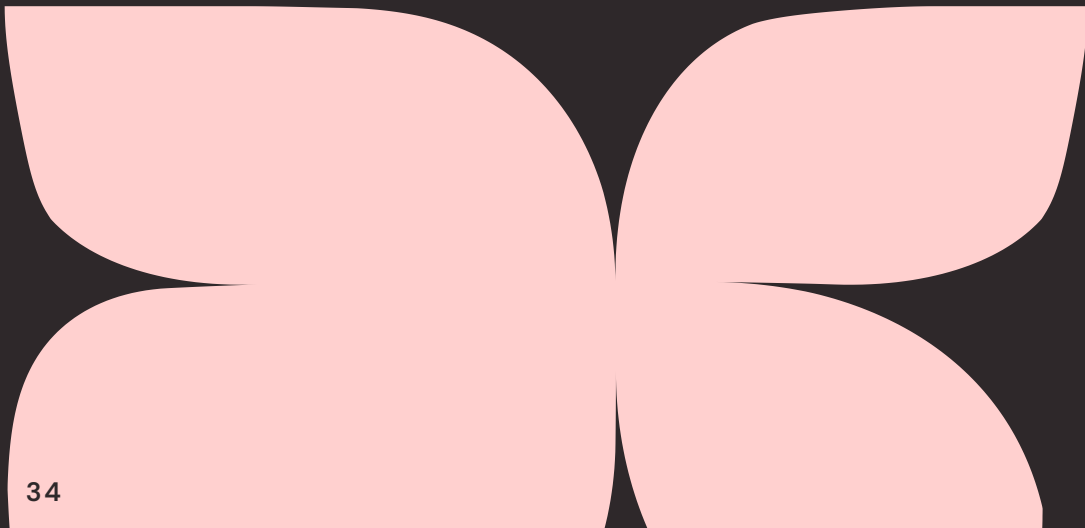
**FYSISK
TILLGÄNGLIGHET** Fysisk tillgänglighet handlar om att alla, oavsett funktionsförmåga, ska kunna ta sig fram, vistas och röra sig fritt i miljön. Det kan till exempel handla om att det finns ramper, hissar, breda dörrar och tillgängliga toaletter. Ett tillgängligt evenemang börjar med att alla faktiskt kan ta sig dit och in.

**KOGNITIV
TILLGÄNGLIGHET** Kognitiv tillgänglighet betyder att det är lätt att förstå hur saker fungerar – både i miljön och i informationen. Det ska vara enkelt att hitta rätt, ta in information och känna sig trygg. Tydlig skyltning, logiska vägval och genomtänkt struktur hjälper besökare att orientera sig, till exempel på ett sjukhus eller en arena.

**KOMMUNIKATIV
TILLGÄNGLIGHET** Här handlar det om att information ska kunna tas emot på olika sätt. Det kan till exempel handla om att tala tydligt, använda text, bild, symboler eller att visa med kroppsspråk. Om någon inte hör, ska det finnas visuell information. Om någon inte läser så bra, ska det vara lätt att förstå ändå. Viktigast är att det finns alternativ och tydlighet i kommunikationen.

**DIGITAL
TILLGÄNGLIGHET** Digital tillgänglighet innebär att hemsidor, appar och andra digitala verktyg fungerar för alla – även för den som har till exempel synnedsättning, dyslexi eller svårt att hantera mycket information samtidigt. Det finns lagkrav på detta (Lag 2018:1937), men framför allt handlar det om att skapa bra digitala upplevelser för alla. Ett tillgängligt digitalt verktyg är testat med olika användargrupper i åtanke och har en tydlig, logisk struktur.

Olika begrepp

**FUNKTIONS-
NEDSÄTTNING** En funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Den kan vara medfödd, ha uppstått till följd av sjukdom eller skada, vara varaktig eller tillfällig.

**FUNKTIONS-
VARIATION** Begreppet funktionsvariation används för att lyfta att människor fungerar på olika sätt – och att det är omgivningen som avgör vad som upplevs som en begränsning. Termen betonas ofta i normkritiska och inkluderande sammanhang. Den har dock ingen juridisk betydelse och används inte i lagstiftning.

FUNKTIONSHINDER Funktionshinder uppstår när en person med funktionsnedsättning möter hinder i omgivningen. Det är alltså inte individens egenskaper i sig, utan bristande tillgänglighet, attityder eller strukturer som skapar hindret.

TILLGÄNGLIGHET Tillgänglighet innebär att utforma samhällets miljöer, verksamheter, information och tjänster så att de kan användas av alla oavsett funktionsförmåga. Det omfattar allt från fysisk och digital tillgänglighet till bemötande och kognitiv förståelse.

DELAKTIGHET Delaktighet handlar om att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska kunna vara med och påverka, fatta beslut och delta i samhällets olika delar på lika villkor. Det är en grundläggande rättighet enligt både svensk lag och internationella konventioner.

10 CHECKLISTA

Före evenemanget – Planering och kommunikation

- ☐ **Har information om tillgänglighet publicerats i olika format?**
Text, video, symboler, lättläst – för att nå olika behov
- ☐ **Är biljettsidan tillgänglig för skärmläsare?**
- ☐ **Finns tydlig information om tillgänglighet redan vid biljettköp?**
Går det att boka biljetter med ledsagarplats eller rullstolsplats online?
Finns alternativ för personer med hörsel- eller synnedsättning
(ex. teckentolkning, syntolkning) eller NPF?
- ☐ **Finns en översiktlig plan för tillgänglighet i alla delar av evenemanget?**
Transport, entré, sittplatser, pausutrymmen, information, bemötande
- ☐ **Har målgruppen varit delaktig i planering eller test?**
Genom t.ex. workshops, intervjuer eller testbesök
- ☐ **Har kontaktpersoner eller kanaler för frågor om tillgänglighet tydliggjorts?**
Ex. en e-postadress, telefonnummer eller chattfunktion
- ☐ **Finns det en plan för utrymning, även för de med hörsel-, syn- och/eller rörelsenedsättning?**
Ex Hur säkerställer vi att dom i rullstols kan nå en utrymningsväg.

Ankomst och orientering

- ☐ **Finns tydlig skyltning, visuella stöd och bemannade infopunkter?**
För att underlätta för personer med synnedsättning, NPF eller kognitiva utmaningar.
- ☐ **Är entréer, gångvägar och biljettkontroll anpassade?**
Ramper, breda dörrar, alternativ till fysisk visitering
- ☐ **Finns plan för att möta besökare som behöver stöd eller ledsagning?**
Volontärer, assistenter eller särskild personal.
- ☐ **Har tillgängliga parkeringsplatser och transporter kommunicerats?**

Under evenemanget – Upplevelsen på plats

- ☐ Finns anpassade och välplacerade sittplatser, inklusive rullstolsytor?
- ☐ Finns tillgängliga toaletter och är de utmärkta?
- ☐ Har ni avsatt utrymme för en lugn zon?
Ett tystare, tryggt rum eller yta exempelvis med
dämpad belysning för återhämtning.
- ☐ Erbjuds hörselskydd, taktila kartor eller ljudguider?
För personer med ljudkänslighet eller synnedsättning.
- ☐ Är serveringar, fanzoner och annan service
anpassade för rullstol och andra behov?
- ☐ Är personal och volontärer utbildade i bemötande?
Ex. hur man assisterar eller svarar på särskilda behov
- ☐ Finns hjälpmedel (ex hörslinga, textning, syntolkning)?
- ☐ Är scen, läktare och andra ytor tillgängliga för alla publikgrupper?
- ☐ Finns personal tillgänglig för frågor under evenemanget?

Efter evenemanget

☐ **Är utgångar tydligt skyltade och tillgängliga?**

Vid evenemangets slut är det viktigt att alla besökare enkelt hittar ut – oavsett förutsättningar. Tydlig vägledning minskar stress och bidrar till en trygg avslutning på besöket.

☐ **Finns personal som kan hjälpa till med ledsagning eller vägvisning?**

Närvaro av synlig, tillgänglig och bemötandekunnig personal gör stor skillnad. Personalen bör ha kunskap om tillgänglighet och bemötande.

☐ **Är kollektivtrafik, parkering eller transportlösningarA A anpassade för personer med funktionsnedsättning?**

Det bör finnas information om anpassade parkeringsplatser, tillgänglig kollektivtrafik och hållplatser i närheten. Finns färdtjänst tillgängliga nära utgång (helst inte mer än 25 meter från utgång)? Samverkan med transportörer kan underlätta planeringen för resan till och från evenemanget.

Utvärdering och lärande

- ☐ **Finns det ett sätt att lämna feedback enkelt?**
T.ex. digital enkät, QR-kod, papper, intervju
– med möjlighet till alternativ kommunikation.
- ☐ **Har målgruppens upplevelser dokumenterats för framtida lärande?**
- ☐ **Görs en gemensam reflektion i teamet om A A**
vad som fungerat och vad som kan förbättras?
- ☐ **Uppdateras era rutiner och riktlinjer med nya insikter så att tillgänglighet**
blir en naturlig del av det löpande arbetet?

11 AVSLUTNING

– Tillgänglighet är ett gemensamt ansvar

Att skapa tillgängliga evenemang handlar inte om att uppnå perfektion. Det handlar om att göra ärliga, medvetna försök att möta olika människors behov. Den här handboken är framtagen för att ge stöd i just det arbetet: att tänka bredare, planera klokare och att jobba med bemötandet.

Vi har visat att tillgänglighet rör hela besöksresan – från biljettköpet till avskedet efter evenemanget. Det handlar om fysiska förutsättningar som ramper och rullstolsplatser, men också om bemötande, tydlig information, sensoriska behov, och framför allt – att alla ska känna sig välkomna och trygga.

Vi har lyft fram hur olika grupper, personer med funktionsnedsättning, NPF, anhöriga och ledsagare, möter specifika hinder. Och vi har konkretiserat lösningar som gör skillnad. Lugna zoner, testgrupper, volontärstöd, hörselskydd, syntolkning, taktila kartor och digitala alternativ.

Vi har också påmint om arrangörernas ansvar men också om möjligheten att mäta, följa upp och förbättra. För när tillgängligheten ökar, ökar också evenemangets värde, räckvidd och betydelse.

Det viktigaste budskapet är kanske detta: du behöver inte göra allt men du behöver börja någonstans. Ett första steg kan vara att bjuda in en målgrupp till ett test, utbilda en volontär, eller införa en lugn zon. Små åtgärder gör stor skillnad.

Tillgänglighet är inte en tilläggstjänst. Det är en del av det vi kallar ett evenemang för alla.

Resurser, mallar och vidare läsning

Att ha rätt kunskap och insikter gör det lättare att gå från god vilja till konkreta steg och att låta tillgänglighet bli en självklar del av hur vi planerar, genomför och utvärderar evenemang.

Denna metodhandbok och en tillhörande digital utbildning finns även tillgänglig på Stockholms stads samt Svenska ishockeyförbundets respektive hemsidor.

Nedan finns ytterligare användbara resurser, länkar och mallar som kan stötta dig i ditt fortsatta tillgänglighetsarbete:

MYNDIGHETER OCH VÄGLEDNINGAR

Diskrimineringsombudsmannen (DO): www.do.se

Vägledning om skäliga tillgänglighetsåtgärder och diskrimineringslagen.

Boverket: www.boverket.se

Information om tillgänglighet i byggda miljöer enligt Plan- och bygglagen (PBL).

Digg – Myndigheten för digital förvaltning: www.digg.se

Vägledning för webbtillgänglighet och lagen om digital offentlig service.

SPSM – Specialpedagogiska skolmyndigheten: www.spsm.se

Råd om anpassad kommunikation, kognitiv tillgänglighet och universell design.

Myndigheten för delaktighet (MFD): www.mfd.se

Kunskapsstöd, statistik och goda exempel om delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Funktionsrätt Sverige – Checklista för tillgängliga möten och konferenser:

<https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2019/09/Checklista-tillgangliga-konferenser.pdf>

FÖRDJUPNING OCH INSPIRATION

Imrie & Hall: Co-designing Inclusive Environments

WHO – World Report on Disability (2011)

Centre for Excellence in Universal Design (Irland): www.universaldesign.ie

Parasport Sverige: www.parasport.se

Information om tillgänglig idrott och föreningsstöd

FLER PÅ LÄKTAREN

För mer tillgängliga
och inkluderande evenemang